

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm || Vitae aulicae

Schopper, Hartmann

Francof. Ad Moen., 1584

VD16 R 1015

[Capvt XXIII.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70432)

Ut sempiternas cogerer
 Post sua pœnas penderet
 Quare mihi salubrius
 Videtur, ac consilius,
 Ut huius omnes indicem
 Reos nocentes criminis.
 Licet mihi sint proximo
 Conglutinati sanguine,
 Visit nefas hos prodere.
 Sed preparatas horreo
 Pœnas paludis infera:
 Quare coactus proferam.

Rex territus rumoribus
 Spes inter haret, & metus,
 Dicitq; nequam Reinike
 Tu veritatis optima
 Non cultor esse crederis.

Demiror, inquit Reinike
 Rex gratiose, simplici
 Quod de mea sententia
 Orationis ambigas.
 Iuuaret ecquid amplius,
 Si proferam mendacium?
 Huc cum vel hora proinus
 Vitale lumen deseram.
 Cur mortis in discrimine
 Non veritatem detegam?
 Essem profecto stultior
 Et omnibus dementior.

Commota verbis callidis
 Regina dicit, per mei
 Iuro coronam verticis,

Malus cœ
 se simulat
 bonum, &
 pessimum.

Regina mi
 seretur Reinike

Me Valpis huius pœnitet:
 Rex ergo cum miserrimis
 In gratiam reducere,
 Crudele vel suspendium
 Facquaeso durus carnifex
 In tempus hora differat,
 Ut omnis hac certissimo
 Res explicetur ordine,
 Et quisque vocem suppressat,
 Ut audiatur apertius.

Hinc Voce Regis omnibus
 Indicitur silentium.

Non concionis inscius,
 Orditur arte Reimike
 Mendaciorum copiam.

Si Regis vxor optima
 Hac scire iam desiderat,
 Impunè cuncta dixero,
 Nec auribus pepercero
 Vllius hostis impij,
 Mithiq; iuncti sanguine.

Noua nar-
 ratio.

In sede Vallis abdita,
 Noctis silentis tempore,
 Inuenit olim regium
 Parens meus stipendium,
 Et pondus auri maximum.
 Thesaurus hic Emmerici
 Fuisse Regis dicitur,
 Fons cladis infestissima.
 Nam cum pater successibus
 His auctus esset floridis,
 Auroq; Cræsum vinceret,

Super-

*Superbus, asper, arrogans,
 Fastidiosus, insolens,
 Nixusq; contumacia,
 Magnaq; si pecunia
 Effertur alto spiritu,
 Et regna mente concipit:
 Nec amplius desiderat
 Pars esse vulgi nobilis,
 Statim sed are comparat
 Insigne Regis aureum,
 Regemq; sese nuncupat:
 Et nuncios in horridam
 Cum fele mittit Ardiam,
 Qui cum Brunonem repperit,
 Huic iussa patris explicat,
 Tenempe, dicit protinus
 In Flandriam erant currere
 His literis clam postulat:
 Diebus istis proximis
 Qui regna vult capessere,
 Incepit ergo perfrui
 Vterq; magnis gaudijs,
 Sperant & ipsi commoda
 E dignitate regis,
 Et patris astu maximo.
 Nec impedit cunctatio,
 Se conferunt in Flandriam:
 Parens utrumq; splendidis
 Non absque donis excipit,
 Scribuntur inde literae,
 Et rursus ad Greuinchium,
 Lupumq; mittunt nuncio.*

Signa mali
 animi qui
 nec paren-
 tē, confan-
 guineosq;
 ignomi-
 niis affice-
 re veretur.

Ne ceteris hi tardius
 Ad tecta Regis aduolant,
 Tunc ortus consultatio
 Est inter omnes maxima,
 Quibus pater fallacius,
 Aut machinationibus,
 Regem neci demitteret,
 Regnumq; si subuerteret.

Hi quinque fedus icerant,
 Infata regis vltima,
 At si quis e regalium
 Conuentibus sarellitum,
 Vel stirpe natus nobili
 Per arma, vimque militum
 Hos vindicare cogitet,
 Pars copias conscriberent,
 Et fortiter resisterent:
 Pars tenderent Aquisgranum,
 Et destinarent maximo
 Sceptrum Brunoni regium,
 Quod ceteris robustior
 Is esset atque fortior.
 Cui dignitate proxima
 Parens meus succederet.
 Sic cuncta designauerant.

Audite nunc qua machina
 Expertus explorauerim,
 Aut ista scire quinerim.

Nam cum quondam largius
 Cum sumeret Greninchus,
 Et ebriosus cum sua
 Communicaret coniuge.

Licentiusq; luderet,
Fatale crimen detegit:
Nec alma Vno creditur
Inesse frustra Veritas.
Tacebat Vxor credita,
Dum sola delitesceret:
Quousque Venit ad meam
De more priſco coniugem,
Tunc protinus Greunckij
(Solent Vt omnes fœmina)
Coniunx resignat abdita,
Et instituta diſſipat.
Tamen rogat fideliter
Meam ſubtude coniugem,
Vi nemini negocium
Iſtud recludat arduum,
Quod ipſa calat integra
Per noctis horas Vnica,
Quousque mane ſurgerem.
Sed iſta cum perceperam,
Turbabar amens maxime
Dolore Vix nescius.
Recogitabam fabulas,
Et acta priſci temporis.
Pro rege quando Iuppiter
Olim trabem rogantibus
Ranis Olympo mitteret:
Nec inſtar illam Principis
Vellent tamen cognoscere,
Crudeliorem poſtea
Iſtis dedit Ciconiam,
Quæ ceu Tyrannus impius

Grassata totis finibus
 Suos vorant subditos.
 Ne forte iam contingeret
 Idem, Verebar anxius.
 Tunc ergo soles condidi
 Excogitando plurimos,
 Has arte qua mirabiles
 Retruderem praestigias.
 Quapropter ipse maximis
 Nucbar &sq; viribus,
 Ut pondus auri prae graue
 Auferre possem conditi,
 Tanti caput discriminis.
 Quare sequar omnia
 Patris mei vestigia:
 Seu rura culta carperet,
 Cum sol micaret aestuans,
 Syluasve clàm capesseret,
 Cum luna fulget aurea,
 Per solis aestus ignei,
 Nivesq; frigidissimas:
 Quocunque gressum poneret,
 Hunc insequer sedulo.

COMMENTARIA.

- I. **V**ide quibus Reinike nitatur fundamen-
 tis constituendae fidei, nimirum duo-
 bus firmissimis. Alterum est, quod non solum
 consanguineos suos, verum ipsum etiam pa-
 trem accusat, & in summum capitis pericu-
 lum arcessit. Alterum quod Sicariorum quo-
 rundam insidias aperit, qui Regem ipsum tru-
 cidare,

~~cidare, & de Regia dignitatis gradu deicere-~~
~~conati sunt,~~ quibus suspicionibus Rex, ut fidē
 orationi habeat, bifariam persuadetur.

Nemo enim facilē sanguine iunctos aut
 parentem suum in vitæ discrimen vocat. Ad-
 hæc pleriq; omnes ad studia gloriæ incendi-
 mur, & cupiditate regnandi torquemur, vn-
 de in suspicionem regni appetendi si qui de-
 lati fuerint, incidere facilimè solent. Proindē
 animaduertat iudex, ne orationi ad speciem
 veritatis adumbratæ citò credat. Inquisitio
 enim & inuestigatio veri propria iudicis esse
 debet, ut finem semper, in quem dicuntur o-
 mnia, respiciat & consideret.

Nemo pecuniam, quæ est effectrix multa-
 rum & magnarum calamitatum, tanti æsti-
 mare velit, ut in ea fiduciam dignitatis suæ aut
 omnium rerum spem reponere, eiusq; causa
 maleficiū etiam minimum admittere co-
 neretur. Pecunia enim fugax, fragilis & caduca
 cum sit, ab inconstantia & temeritate seiungi
 non potest. Opes etiā facultatesque, quas per
 vitæ totius curriculum sepè studiosissimè cu-
 mulasti maximas, & ferreis sephisti cauernis,
 harum vnus horæ spacio iacturam facere, &
 in vitæ genus contemptissimæ incidere potes.
 Dei enim opera, poenæque admirabiles intel-
 ligentiæ nostræ vim ac notionem fugiunt.

II.

~~Explicatur hæc opera ebrietatis propria.~~ III.
 Prouerbialis extat sententia, In vino Veritas. ἐν οἴνω ἀ-
 Significat autem ebrietatē animi fucum tol- λήθεια.
 lere, & quicquid in pectore conlitum est, in-

apertum proferre. Vnde etiam diuinae literae
vetant Regibus vinum dari, quòd ibi nullum
sit arcanum, vbi regnet ebrietas. Vnde Salo-
mon in Prouer. à me carmina redditis sic ait:

Cap. 31.

Quod prius exitio Reges dedit optime fili,

Hoc rabida caueas aspide perus iter.

Pocula Principib. neque pone capacia mignos

Obrue nec Reges exhilar ante mero.

Vincula diuini ne iuris honesta resoluant,

Pectora cum nimio sunt m. id. facta mero.

Et miseros duris cruciatibus vrere pergant,

Atque malos spretò iure leuare viros.

Sunt arumnosis quicunq; laboribus hausti,

Nectar, & his Vinum prebibe dulce puer.

Lib. 14.

Vi mala curarum tormèta relinquere possint,

Cap. 22.

Pectoris arumnas excutiantq; graues.

Hinc est quòd Plinius scripsit vinum vsq;
ad edè mentis arcana prodere, vt mortifera et-
iam inter pocula loquantur homines, & ne
per iugulum quidem redituras voces conti-
neant, vulgoque, inquit, vino attributa est
Veritas. Celebratur etiam Persæ cuiusdam
Apophtegma, qui negauit tormentis opus
esse ad exquirendum verum, vino enim re-
ctius elici, quod Horatius approbat:

Horatius
in Odis.

Tulene, inquit, tormentum ingenio admoues,

Plerumque duro, tu sapientium

Curas & arcanum iocoso

Consilium redegis lyao.

Idem.

In arte Poe-
tica.

Reges d. cuntur multis vrere culullis,

Et torquere mero, quem prospexisse laborant,

An

An sit amicitia dignus.

Rursum alibi.

*Quid non ebrietas designat? opera recludit,
Spes iubet offerat, in preliis trudit inermē.*

Et certum est quod largius poti non tantum effutiant sua arcana, verum etiam audacius in alios loquantur, quod enim in corde sobrii, id in lingua ebrii. Vnde etiam iactatur adagium, non audiri verum, nisi à tribus hominum generibus, pueris, ebriis, & insanis. Sed nihil pestilentius, quam impunitas garrimenti, aut Senatus ad garrendum optimus, ad loquendum ineptissimus, & nihil salutaris fide & taciturnitate Reipublicæ accedere potest.

Sed iam experientia docuit, vsusq; quotidianus confirmavit, quod temulenti libere & tuto, quicquid in buccam veniat, loquantur, quin etiam incircumspectè, & quicquid forte fortuna in animum inciderit, impunè nugentur. Perinde quasi sermo illis non in pectore, sed in faucibus nascatur. Vnde non solum semetipfos, verum etiam alios infinitis immergunt calamitatibus, quod sobrii certè nunquam aggredierentur. Homines itaque frugi, qui parçè continèter, & sobriè viuunt, auro Princeps sibi comparare debebat maximo. Quid multis innumera temulentiaè mala & immensa continentia commoda, nec liber Iliade prolixior complecteretur. Vinolentiaè detrimenta quotidie ob oculos versantur, quod ipsa non solum vitæ, aut corporis,

honoris aut rei domesticae damna, verum etiam anima ipsius incommoda pariat. Sed ad eam iam, pro dolor, nos Germani redacti sumus dementiam, ut illum quem amiciores caeteris honorificentius excipere aut tractare volumus, vini copia sic obruamus, ut neque pes, neque mens officium suum faciat. Haec autem quae amicitia, quae familiaritas, aut benevolentia, quod hominum sanum & sobrium de mente & sanitate deturbo, vitam illi breuiorem facio, sensus obnubilo, ad maleficium impello, ut se non solum indecenter gerat, verum etiam saepe ea effutiat, quae mihi & illi incommodo esse possint? Unde non immerito ebrietas mater & radix omnium malorum, causa & origo damnationis aeternae, praedatrix vitae humanae, venenata bona valetudinis, omnium arcanorum reuelatrix, honestatis, & omnis recti expultrix, intelligentiae, sensuum, memoriae, morum, totiusque humanae naturae, & ordinis perturbatrix appellatur.

IIII.

Quae quid reticere volueris, id si mulieri credas, idem feceris ac si aquam cribro haurires. Matronae quidem, & aliae honestae virginis a uni laude sunt dignissime, inveniuntur etiam illustriores foeminae quae fidelius viris, praesertim ebriosis commissa possunt abscondere.

Sed quia rarissimae sunt haec mulieres, nigrisque simillimae cygnis, caute hac in re agendum est. Pleraque enim foemina loquacitatis vitio laborant. Proinde si quid occultum, reconditumque esse volueris, ne viro quidem,

nisi

nisi summa necessitate & urgente occasione
coactus aperias, nedum femina credideris.

Honesta autē matrona res graues, & ponderosas, ad se nihil spectantes expiscari nō debet. Nec mihi quisquam rem gratam praestiterit, si ea quorum mea non refert, dilucidè mihi explanet atque recitet, tamen si enim explorata habeam, nihil tamen commodi meae inde rebus accedit. Quòd si res percrebuerit, & in sermone omnium esse coeperit, equè mihi ac alteri culpa imputabitur, vnde plus detrimenti, quàm commodi emanare solet.

Docet nos exemplū aut fabula Ranarum, ne facillè peregrinos concupiscamus dominos, sed eum, quem Deus & fortuna obtulit Magistratum, siue asperum, siue benignum, patienter feramus, ei quē in omnibus obtemperemus, à Deo enim conceditur, cui frequētius deterior, quàm clementior succedere solet. Optandum quidem est mansuetum potius & clementem dari Principem, qui suos subditos, quasi pater patriae fideliter tueatur, & humaniter tractet, quàm Tyrannum reuereri multiplicesque ab ipso illatas perferre iniurias: Veruntamen quia & bonus & malus à Deo ad hanc dignitatem ordinatur, tolerandi ambo erunt. Tui enim officij est Magistratui obedire, eumque reuereri, qui si peccat, & ipse pœnas temeritatis suae à

Deo constituendas
dabit.